

Prop. 78 L

(2012–2013)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Endringer i kirkeloven

*Tilråding fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet 15. mars 2013,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Stoltenberg II)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet legger med dette fram forslag om endringer i lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke (kirkeloven).

Det sentrale formålet med endringsforslagene er å ivareta forutsetningene i den politiske avtalen av 10. april 2008 (kirkeforliket) om at det skal etableres "reelle valgmuligheter, økt bruk av direkte valg og kirkevalg samtidig med offentlige valg", omtalt som demokratireformen.

Etter gjeldende bestemmelser ligger det til Kirkemøtet å fastsette nærmere regler om valg til bispedømmeråd. Kirkeloven har nå ikke bestemmelser om at dette valget skal skje ved forholdstallsvalg eller flertallsvalg. Tid og sted for gjennomføring av kirkevalgene er ikke lovregulert. De leke medlemmene til bispedømmerådet skal etter gjeldende bestemmelse velges av menighetsrådsmedlemmene i bispedømmet (indirekte valg).

Hovedinnholdet i lovforslagene er at Kirkemøtets myndighet til å fastsette valgordning reguleres ved bestemmelser om at kirkevalgene skal avholdes samtidig med og i lokaler i umiddelbar nærhet til stortings- eller kommunestyrevalget, at det skal velges sju leke medlemmer av bispedømmerådene ved flertalls- eller forholdstallsvalg og at minimum fire av disse skal velges ved direkte valg. Dette innebærer at hovedelementene i demokratireformen lovfestes.

2 Bakgrunnen for forslagene

2.1 Oppfølging av kirkeforliket

På grunnlag av kirkeforliket og oppfølgingen av St.meld. nr. 17 (2007–2008), jf. Innst. S. nr. 287 (2007–2008) ble det våren 2012 vedtatt endringer i Grunnlovens bestemmelser om statskirkeordningen. Som følge av grunnlovsendringene vedtok Stortinget dessuten enkelte justeringer i kirkeloven. I Prop. 71 L (2011–2012) ga departementet uttrykk for at det også var "behov for å foreta endringer i reglene for kirkevalg, ikke minst når det gjelder måten valget av bispedømmerådsmedlemmer og Kirkemøtet gjennomføres på."

Stortingskomiteen uttalte i Innst. 292 L (2011–2012) blant annet følgende:

Komiteen ser det som utfordrende for Stortinget å ta stilling til en fremtidig valgordning for Den norske kirke nå. Den norske kirke har varslet at den vil utarbeide nye forslag til løsninger på de utfordringer som er påpekt, og komiteen ser det som avgjørende at kirken får mulighet til å komme med forslag til ny valgordning. Komiteen ber om at regjeringen utarbeider forslag til endringer i loven som legges fram for Stortinget. Komiteen ber videre om at regjeringen holder tett kontakt med kirkelige organer og forlikspartnerne i dette arbeidet for å komme frem til den valgordning som skal legges til grunn for de fremtidige valg, jf. Innst.

233 S (2011–2012) fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om de grunnlovsendringer som ligger til grunn for denne saken.

I samsvar med komiteens forslag traff Stortinget følgende anmodningsvedtak:

Stortinget ber regjeringen, på bakgrunn av Den norske kirkes behandling av forslag til valgordning, komme tilbake til Stortinget med egen sak om ny valgordning for Den norske kirke i løpet av våren 2013 (vedtak nr. 505, 21. mai 2012).

2.2 Høring høsten 2012

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet beskrev i brev til Kirkerådet 11. september 2012 aktuelle forslag til endringer i kirkelovens valgbestemmelser. Departementet anmodet Kirkerådet om å gjennomføre en særskilt høring blant de kirkelige instansene om saken.

Bakgrunnen for denne framgangsmåten var at den kirkelige valgordningen dels er regulert gjennom bestemmelser i kirkeloven, dels i nærmere regelverk som loven tillegger Kirkemøtet å fastsette. På bakgrunn av drøftinger med Kirkerådets sekretariat antok departementet derfor at det ville være hensiktsmessig å gjennomføre en felles og samlet høring blant de kirkelige instansene om hele sakskomplekset. Det vises i denne sammenheng til stortingskomiteens uttalelse om at det sees som "avgjørende at kirken får mulighet til å komme med forslag til ny valgordning", og at regjeringen derfor ble bedt om å holde "tett kontakt med kirkelige organer og forlikspartnerne i dette arbeidet".

I møte 27.–28. september 2012 (KR 34/12) sluttet Kirkerådet seg til dette opplegget og ga uttrykk for forståelse for at det av tidsmessige grunner ikke ville være mulig å forelegge departementets lovforslag for Kirkemøtet før en lovproposisjon fremmes for behandling i Stortinget. Kirkerådet har derfor lagt til rette for at Kirkemøtet i sitt ordinære møte i april 2013 kan uttale seg om lovproposisjonen.

Forslag om endringer i kirkeloven og i nærmere regler for de kirkelige valgene ble av Kirkerådet sendt på høring til bispedømmerådene 1. oktober 2012. Det ble opplyst at bispedømmerådene kunne "om de finner det ønskelig og mulig innenfor høringsfristens tidsramme, innhente synspunkter fra menighetsråd og andre kirkelige instanser som grunnlag for sin høringsuttalelse".

Sakens dokumenter ble videre lagt ut på Kirkerådets hjemmeside, med mulighet for enhver til å avgi uttalelse innen fristen, som ble satt til 20. november 2012.

Kirkerådet mottok 23 høringsuttalelser. I tillegg til de elleve bispedømmerådene avga tolv andre kirkelige instanser uttalelse.

Et stort flertall av bispedømmerådene sluttet seg i hovedsak til forslagene om lovendringer. De instansene som ønsket andre løsninger, gikk i noe ulike retninger. Noen gikk inn for en mer omfattende lovregulering av de kirkelige valgene, mens andre mente loven i større grad burde overlates til Kirkemøtet å fastsette nærmere regler.

Et høringssammendrag ble lagt fram for Kirkerådet, som behandlet saken i sitt møte 6. desember 2012 (KR 50/12). Kirkerådet ga i hovedsak sin tilslutning til departementets forslag til lovendringer. I kapittel 3 er det gjort rede for høringsinstansenes syn på de konkrete forslagene til endringer i kirkeloven.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet sendte 16. november 2012 et høringsnotat om lovforslagene på høring til andre berørte instanser. I høringsnotatet gjorde departementet rede for de aktuelle forslagene til endringer i kirkelovens bestemmelser om de kirkelige valgene. Høringsfristen ble satt til 31. desember 2012.

Høringsnotatet ble sendt til følgende instanser:

Arbeidsdepartementet
Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet
Finansdepartementet
Helse- og omsorgsdepartementet
Justis- og beredskapsdepartementet
Kommunal- og regionaldepartementet
Kulturdepartementet
Miljøverndepartementet

Fylkesmennene
Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
Likestillings- og diskrimineringsombudet

KS Kommunesektorens interesse- og arbeidsgiverorganisasjon

Delta
Den katolske kirke
Den norske kirkes presteforening
Det Norske Diakonforbund
Det praktisk-teologiske seminar
Det teologiske fakultet ved Universitetet i Oslo
Det teologiske Menighetsfakultet
Fagforbundet kirke- og gravferdsansatte

Fagforbundet seksjon kirke, kultur og oppvekst
 Fagforbundet teOLOgene
 Human-Etisk Forbund
 Høgskulen i Volda
 Islamsk råd
 KA Kirkelig arbeidsgiver- og interesse-
 organisasjon
 Kateketforeningen
 Kirkeansatte
 MFO – Musikernes fellesorganisasjon
 Norges Kristne Råd
 Misjonshøgskolen
 Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn

Det kom inn tolv høringsuttalelser i departementets høringsrunde, i tillegg til de 24 som avga uttalelse i den særskilte kirkelige høringen. Ingen av departementene hadde merknader til forslaget. Det innkom uttalelser fra Det praktisk-teologiske seminar, Det teologiske fakultet, Fagforbundet, Human-Etisk Forbund, Kristent Arbeid Blant Blinde og svaksynte, Musikernes fellesorganisasjon og Presteforeningen, i tillegg til Kirkerådet. Blant disse var det i all hovedsak bred oppslutning om forslagene. Høringsuttalelser til konkrete forslag om endringer i kirkeloven er referert i kapittel 3.

3 Endringer i kirkeloven

3.1 Forsøksregler og forutsetninger

For å legge til rette for ulike forsøk i forbindelse med demokratireformen ble det våren 2009 vedtatt endringer i kirkeloven, jf. Ot.prp. nr. 34 (2008–2009) og Innst. O. nr. 57 (2008–2009). Disse endringene hadde et midlertidig siktemål. De nye bestemmelsene ga Kirkemøtet fullmakt til å gi ”regler om forsøk som innebærer at Kirkemøtet og bispedømmerådene skal velges og sammensettes på en annen måte enn det som følger av §§ 23 og 24”.

Slike regler skulle godkjennes av departementet, jf. kirkeloven § 24 åttende ledd. Departementet uttalte i proposisjonen (på side 6) blant annet følgende:

På et senere tidspunkt, når forsøkene i 2009 og 2011 er gjennomført og evaluert, kan en komme tilbake til spørsmålet om hvordan de rettslige rammene for de kirkelige valgene skal fastlegges med et mer langsiktig siktemål.

De reglene som Kirkemøtet fastsatte for valgene i 2009 og 2011, innebar blant annet at bispedømmerådet, i tillegg til biskop, en prest, en lek kirkelig tilsatt, eventuelt også samisk representant og representant for døvemenighetene, skulle bestå av sju andre leke medlemmer. Disse kunne, etter Kirkemøtets avgjørelse, velges enten av bispedømmets medlemmer ved rent direkte valg eller ved en nærmere beskrevet kombinasjon av direkte og indirekte valg.

Forsøksreglene innebar videre at valg på leke medlemmer til bispedømmerådet skulle finne sted som preferansevalg (et valgsystem der velgerne prioriterer kandidater via stemmeseddelen, jf. Særskilte regler for de kirkelige valg 2011 III § 12).

Erfaringene med og departementets vurderinger av den gjennomførte demokratireformen ble det redegjort for på side 11–22 i Prop. 71 L (2011–2012). Departementet uttalte der på side 22 følgende:

Det er, etter departementets vurdering, behov for å foreta endringer i reglene for kirkevalg, ikke minst når det gjelder måten valget av bispedømmerådsmedlemmer og Kirkemøtet gjennomføres på. Ordningen med preferansevalg har ikke fungert godt nok. Den ledet blant annet til at for mange stemmer måtte forkastes, og den ga i praksis ikke velgerne den tilsiktede innflytelsen. Departementet vil sammen med kirkelige organer arbeide videre med utformingen av valgreglene. Siktemålet med dette arbeidet vil være å legge bedre til rette for at velgerne får reelle valgmuligheter. Eventuelle forslag til lovbestemmelser om kirkevalg vil bli fremmet før neste kirkevalg skal avholdes i 2015.

Når demokratireformens forsøksperiode nå er avsluttet, bør kirkeloven endres slik at hovedbestemmelsene vedrørende valgform og organenes sammensetning framgår av loven. Departementet legger til grunn at også denne siste regelrevisjonen innenfor kirkeforlikets ramme forutsettes begrenset til å omfatte nødvendige justeringer i gjeldende lov- og regelverk. En mer omfattende endring i den kirkelige lovgivningen, som for eksempel å gi Kirkemøtet myndighet til å fastsette regler om sammensetning av de kirkelige organene, valg måte og kompetansefordeling mellom organene, vil kreve en mer omfattende gjennomgang av kirkelovens system enn det som det nå er grunnlag og behov for.

3.2 Valgform og sammensetning av bispedømmeråd og Kirkemøtet

3.2.1 Forslag som ble sendt på høring

Departementet la i høringen til grunn at det var bred enighet om at den preferansevalgordningen som ble utprøvet i 2011, ikke fungerte tilfredsstillende, jf. blant annet Kirkerådets brev til departementet 23. april 2012. I brevet pekte Kirkerådet på at erfaringene med nye regler for opptelling ved menighetsrådsvalget "er nyttige i vurderingen av ny valgordning for bispedømmeråd/Kirkemøte".

I høringsdokumentene ga departementet uttrykk for at behovet for forenkling kunne tilsi at det så langt mulig burde være likeartede regler for menighetsrådsvalg og bispedømmerådsvalg. Valg til bispedømmeråd ble derfor foreslått gjennomført som flertalls- eller forholdstallsvalg.

I tråd med kirkeforlikets forutsetninger, og på bakgrunn av drøftinger med de kirkelige instansene, utformet departementet i høringsnotatet et forslag som innebar at det skulle lovbestemmes et minimumskrav om bruk av direkte valg til bispedømmeråd/Kirkemøtet. Kirkemøtet ville etter forslaget ha adgang til å fastsette nærmere regler som innebar mer omfattende bruk av direkte valg enn det minimum som lovbestemmelsen ville kreve, eventuelt utelukkende bruk av direkte valg.

Forslaget som ble sendt på høring, innebar at kirkeloven § 23 bokstav d skulle lyde:

- d) Sju andre leke medlemmer som velges ved flertalls- eller forholdstallsvalg. Minimum fire av medlemmene velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer (direkte valg).

De foreslåtte endringene, blant annet når det gjelder bispedømmerådernes sammensetning, ville ha konsekvenser for sammensetning av Kirkemøtet. Det ble lagt til grunn at loven burde fastsette entydig hvor mange medlemmer Kirkemøtet skulle ha. I forbindelse med dette ble det vurdert om Kirkemøtet også skulle ha medlemmer som ikke var valgt inn i noe bispedømmeråd. Etter gjeldende lovbestemmelse kan det velges fem medlemmer i tillegg til de som har sete i et bispedømmeråd. I de særskilt fastsatte reglene for valg av bispedømmeråd og Kirkemøtet i 2011 var denne bestemmelsen erstattet av en forsøksregel om at Kirkemøtet består av medlemmene av bispedømmerådene og lederen av Samisk kirkeråd.

Departementet uttrykte i sitt høringsbrev til Kirkerådet at en ville legge vekt på de kirkelige

instansenes syn på om forsøksordningen på dette punktet burde videreføres, men så ikke for seg endringer som innebar utvidelse av antall medlemmer i Kirkemøtet.

De særskilte bestemmelsene i kirkeloven som ga Kirkemøtet myndighet til å fastsette de endringene man ønsket å prøve ut i demokratireformen (§ 24 åttende ledd), kunne etter dette oppheves. Departementet så imidlertid ikke bort fra at det kunne være aktuelt med ytterligere forsøk vedrørende stemmerettsalder, valgperiode og direkte valg til kirkelig fellesråd. Det ble derfor foreslått at § 24 sjuende ledd skulle bli stående.

3.2.2 Høringen

Sju bispedømmeråd (Oslo, Borg, Tunsberg, Stavanger, Bjørgvin, Nidaros og Sør-Hålogaland) støttet forslaget til endringer i kirkelovens § 23 første ledd bokstav d, som innebar at det skulle velges sju leke medlemmer til bispedømmerådet, hvorav minimum fire ved direkte valg.

Fire bispedømmeråd støttet ikke forslaget. Hamar og Nord-Hålogaland bispedømmeråd ville lovfeste at alle leke medlemmer skulle velges ved direkte valg. Agder og Telemark og Møre bispedømmeråd ville beholde forsøksordningen med at minimum tre av medlemmene velges ved direkte valg.

I likhet med alle de øvrige kirkelige høringsinstansene som uttalte seg om saken, sluttet Kirkerådet seg til departementets forslag. Fagforbundet mente at loven ikke burde åpne for indirekte valg av leke medlemmer i bispedømmerådet.

Kirkerådet foreslo at kirkeloven § 24 første ledd burde lyde: "Kirkemøtet består av medlemmene av bispedømmerådene og 1 medlem valgt utenom bispedømmerådene".

Ni bispedømmeråd (Oslo, Borg, Hamar, Tunsberg, Stavanger, Bjørgvin, Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland) og samtlige øvrige kirkelige høringsuttalelser sluttet seg til dette forslaget.

Åtte bispedømmeråd (Oslo, Borg, Tunsberg, Agder og Telemark, Bjørgvin, Nidaros, Sør-Hålogaland og Nord-Hålogaland) sluttet seg til forslaget til endring i kirkelovens § 23 første ledd bokstav d, som innebar at bispedømmerådernes leke medlemmer skulle velges ved flertalls- eller forholdstallsvalg.

Hamar bispedømmeråd uttalte at de ønsket en lovregulering som sikret at det ikke var valgfritt for Kirkemøtet eller bispedømmerådene å utelukke forholdstallsvalg, men at det å stille liste skulle være en tilgjengelig mulighet for de stem-

meberettigede i hvert bispedømme. Stavanger bispedømmeråd foreslo å ikke lovfeste valgordningen og i stedet ha formuleringer om valgordningens formål. Møre bispedømmeråd mente lovformuleringen var for uklar.

De øvrige kirkelige høringsinstansene sluttet seg til forslaget.

Kirkerådet sluttet seg på denne bakgrunnen til departementets forslag, men mente formuleringen ikke burde gis en fortolkning som utelukket enhver form for preferansevalg. I sitt høringsbrev la Kirkerådet fram et forslag om at Kirkemøtet i sine regler skulle gi anledning til valg med alternative lister og forholdstallsvalg. Det var flertall for forslaget blant bispedømmerådene, og Kirkerådet konkluderte med at det som alternativ til flertallsvalg med prioritert liste, skulle utformes en ordning med forholdstallsvalg.

Presteforeningen ønsket at valg av prest og lek kirkelig tilsatt skulle avvikles som preferansevalg.

Fagforbundet anbefalte at alle valg av leke medlemmer til bispedømmerådet kun skulle foregå med forholdstallsvalg.

Samtlige kirkelige høringsinstanser sluttet seg til forslaget om at den særskilte forsøkshjemmelen i kirkeloven § 24 åttende ledd burde oppheves.

Kirkerådet ga på denne bakgrunn sin tilslutning til dette og så det som hensiktsmessig at forsøkshjemmelen i kirkeloven § 24 sjuende ledd ble stående, slik at det ble mulig med ytterligere forsøk med stemmerettsalder 15 år før det tas endelig stilling til dette spørsmålet.

3.2.3 Departementets vurderinger

På bakgrunn av høringsuttalelsene mener departementet at forslagene som ble sendt på høring, i hovedsak bør fastholdes.

Departementet legger til grunn at Kirkemøtet ikke fastsetter urimelig høye krav til alternative lister, slik at forholdstallsvalg i realiteten utelukkes som mulighet. Dersom det ikke framsettes alternative lister, vil valget av leke bispedømmerådsmedlemmer kunne gjennomføres som et flertallsvalg. Kirkemøtet vil i sine nærmere regler kunne fastsette hvordan valget skal gjennomføres og stemmene telles. Dette utelukker ikke enhver form for preferansevalg i tilfeller der det ikke framsettes alternative lister, og valget derfor skal gjennomføres som flertallsvalg. Departementet forutsetter at Kirkemøtet fastsetter regler som ikke innebærer at et betydelig antall stemmer vil måtte forkastes.

Kirkerådet har foreslått at ett medlem av Kirkemøtet skal kunne velges utenom bispedømme-

rådene. Forslaget er begrunnet i et ønske om å kunne velge leder av Samisk kirkeråd til medlem av Kirkemøtet selv om vedkommende ikke skulle være medlem av et bispedømmeråd.

Departementet støtter Kirkerådets forslag, men mener lovbestemmelsen ikke bør utformes slik at den forutsetter en bestemt råds- eller utvalgsstruktur under Kirkemøtet. Det foreslås dessuten at det tas inn en bestemmelse som klargjør at Kirkemøtet fastsetter nærmere regler også for valget av dette medlemmet.

3.3 Samme tid og sted som valg til Stortinget eller fylkesting og kommunestyre

3.3.1 Forslag som ble sendt på høring

En av de viktigste grunnene til at valgdeltakelsen i forsøksvalgene ble hevet fra 3–4 pst. til i overkant av 13 pst., var at kirkevalget ble samordnet i tid og sted med valget til Stortinget/kommunestyre. Departementet uttrykte i høringsbrevet at det burde etableres et trygt grunnlag for at en slik praksis kunne opprettholdes også i framtida, og at dette derfor burde lovreguleres. Dette hadde sammenheng med at en slik ordning ikke bare vil berøre de kirkelige organene.

Departementet ba derfor om høringsinstansenes syn på et forslag om å føye til et nytt femte ledd i kirkeloven § 4 om at kirkelige valg skulle avholdes samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet til, kommune- og fylkestingsvalget.

3.3.2 Høringen

Alle bispedømmerådene, og alle øvrige kirkelige høringsuttalelser, sluttet seg til forslaget. Flere bispedømmeråd stilte samtidig spørsmål om kirkevalgene heller burde knyttes til stortingsvalget eller til ”offentlige valg”.

Kirkerådet støttet på denne bakgrunnen lovforslaget, ”så sant dette ikke vurderes å komme i konflikt med prinsippet om likebehandling av trossamfunn”. Kirkerådet mente departementets formulering ”kommune- og fylkestingsvalg” burde endres til ”offentlige valg” eller tilsvarende.

Presteforeningen mente

Stortinget her går noe lenger i å lovgi omkring kirkelige valg enn tidligere. Presteforeningen mener det er grunn til varsomhet fra lovgivers side i å gi mer detaljerte lovregler for Den norske kirke etter grunnlovsendringer som i følge regjeringen og Stortinget selv legger grunnlag

for ytterligere selvstendigjøring av Den norske kirke.

Human-Etisk Forbund mente

at hvordan man arrangerer valg til interne kirkelige organer, er forhold som et trossamfunn selv må ha råderett over, og at dette ikke bør være regulert i noen politisk vedtatt lov. (...)

Vi vil sterkt advare mot å ta inn et nytt tillegg i paragraf 4 og dermed hjemle ved lov at interne kirkelige valg kan avholdes samtidig med og "i lokaler i umiddelbar nærhet til" offentlige valg for alle borgere.

Fagforbundet stilte seg "fullt og helt bak departementets forslag om tillegg i kirkeloven § 4, om at kirkevalg skal avholdes samtidig med, og i umiddelbar nærhet til kommune- og fylkestingsvalget".

3.3.3 Departements vurderinger

Departementet viser til kirkeforlikets forutsetning om at demokratireformen blant annet skulle inneholde "kirkevalg samtidig med offentlige valg". Valgene til de kirkelige organene skiller seg fra valg i andre tros- og livssynssamfunn ved at de er særskilt regulert i lov. De historiske forutsetningene og Den norske kirkes særskilte stilling i det norske samfunnet kan hevdes å gi grunnlag for en mer omfattende lovregulering av denne kirkens valg enn av valg i andre tros- og livssynssamfunn. Forslaget til lovbestemmelse om at kirkelige valg skal avholdes på samme sted og tid som andre offentlige valg, er begrunnet i Den norske kirkes særskilte forhold. Departementet legger vekt på at forslaget har tilslutning fra de kirkelige organene og mener at det ikke innebærer en usaklig forskjellsbehandling av tros- og livssynssamfunnene.

Det er en klar forutsetning at samtidigheten og nærløkaliseringen må ivaretas på en måte som innebærer at kirkevalget ikke forstyrrer eller påvirker gjennomføringen av stortings- eller kommunestyrevalget. Erfaringene fra forsøkene er at dette har latt seg gjennomføre uten slike uheldige konsekvenser.

Departementet ser at det er argumenter som kan tale for at valget like gjerne kunne gjennomføres samtidig med stortingsvalget og har derfor ikke innvendinger mot at den aktuelle lovbestemmelsen utformes slik at den ikke i seg selv utelukker denne muligheten. Også de kirkelige valgene er imidlertid offentlige valg. Dersom man ønsker å utvide reguleringen av tidspunkt for valgene til

alternativt å omfatte en mulig samtidighet med stortingsvalget, bør dette derfor heller formuleres som "holdes samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet av, valg til Stortinget eller fylkesting og kommunestyre".

Departementet vil peke på at de kirkelige organenes valgperiode på fire år er lovbestemt. Kirkemøtet vil imidlertid med hjemmel i kirkeloven § 24 sjuende ledd kunne treffe beslutning om en forsøksordning med valgperiode på to år og slik legge til rette for en overgang til valg samtidig med stortingsvalget. En slik eventuell omlegging vil imidlertid ha en kostnadsside, jf. hva som nedenfor er sagt om de økonomiske konsekvensene, som vil forutsette Stortingets medvirkning om den skal gjennomføres.

4 Økonomiske og administrative konsekvenser

De omtalte forslagene til endringer i kirkeloven representerer en videreføring av det valgopplegget og de valgordningene som ble gjennomført under kirkevalgene i 2009 og 2011, med noen justeringer. De økonomiske og administrative konsekvensene av lovendringene vil i hovedsaken være de samme ved framtidige kirkevalg som ved valgene i 2009 og 2011. Før kirkevalgene i 2009 ble de økonomiske og administrative konsekvensene gjennomgått i St.prp. nr. 39 (2008–2009). Budsjettbehovet for gjennomføring av valgene ble da satt til nær 70 mill. kroner, som Stortinget sluttet seg til. Bevilgningene til kirkevalgene i 2009 ble lagt til grunn for bevilgningene til kirkevalgene i 2011, jf. Prop. 1 S (2010–2011).

De foreslåtte lovendringene tilsier ikke behov for noen ny gjennomgang av de økonomiske og administrative konsekvensene. Det legges til grunn at utgiftene knyttet til gjennomføringen av kirkevalg senere år dekkes innenfor tilsvarende økonomiske rammer som for kirkevalgene i 2009 og 2011.

5 Merknader til de enkelte bestemmelsene

Til § 4

Etter den tidligere bestemmelsen i straffeloven § 31 kunne den som dømmes for forbrytelser som nevnt i straffelovens kapittel 8, 9 eller 10 (blant annet landssvik og valgfusk), fradømmes stemmeretten ved offentlige valg. Bestemmelsen ble opp-

hevet ved lov 20. mai 2005 nr. 28 (ikr. 1. januar 2006 iflg. res. 21. des. 2005 nr. 1580). Kravet i kirkeloven § 4 første ledd om ikke å være fradømt stemmerett i offentlige anliggender for å ha kirkeleg stemmerett, kan derfor oppheves.

Bestemmelsen i nytt fjerde ledd sikter for det første mot å sikre at de kirkelige valgene avholdes samtidig med valg til Stortinget eller fylkesting og kommunestyre. Valg til menighetsrådet og direkte valg av leke medlemmer til bispedømmerådet forutsettes etter dette avholdt på samme tid og sted. Nærmere bestemmelser om at valget skal avholdes på en eller flere dager, om åpningstider for valglokalene og om forhåndsstemmegivning fastsettes av Kirkemøtet i medhold av kirkeloven § 6 første ledd og § 23 annet ledd.

Den nye bestemmelsen har også som sikte at det kirkelige valget skal avholdes i lokaler som befinner seg i umiddelbar nærhet til det lokalet der stortings- eller kommunestyrevalget samtidig avvikles. Valgene skal ikke avholdes i samme rom, men de som skal avgi stemme både ved stortings- eller kommunestyrevalget og ved kirkevalget, skal forholdsvis enkelt kunne finne fram og forflytte seg fra det ene valglokalet til det andre. Formålet med bestemmelsen er å styrke kirkevalgenes offentlige karakter og å bidra til økt oppslutning ved kirkevalgene.

Bestemmelsen er ikke til hinder for at det etableres ordninger for å avgi forhåndsstemme. Den stenger heller ikke for at velgere kan avgi stemme i andre lokaler i tillegg, for eksempel i kirkehuset etter gudstjenestens slutt.

Til § 23

Den nye bestemmelsen i første ledd bokstav d innebærer at antallet leke medlemmer av bispedømmerådet økes med tre. Det får også følger for Kirkemøtets sammensetning, jf. kirkeloven § 24 første ledd. Valget av disse medlemmene skal, som ved menighetsrådsvalg, skje ved flertalls- eller forholdstallsvalg, jf. kirkeloven § 6 første ledd.

I nærmere regler for henholdsvis menighetsrådsvalget og valget av leke medlemmer til bispedømmerådet, jf. kirkeloven § 6 første ledd første punktum og kirkeloven § 23 annet ledd annet punktum, kan Kirkemøtet blant annet fastsette krav til kandidatlistene og nærmere regler for gjennomføring og opptelling ved henholdsvis flertallsvalg og forholdstallsvalg.

Kirkemøtet kan beslutte at samtlige medlemmer skal velges ved direkte valg og må i det regelverket som fastsettes, legge til rette for at minimum fire av medlemmene velges av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer. Kirkemøtet kan i sitt regelverk fastsette eller åpne for at de øvrige tre medlemmene velges gjennom en indirekte valgordning, der bare medlemmer av valgte kirkelige organer har stemmerett.

Endringen i paragrafens andre ledd er av teknisk karakter og er begrunnet i at antallet leke medlemmer av bispedømmerådet økes, jf. ovenfor.

Til § 24

Som følge av den utvidelsen av antallet kirkemøtmedlemmer som fastsettes ved endringen i kirkeloven § 23 første ledd bokstav d, begrenses antallet medlemmer av Kirkemøtet som velges utenom bispedømmerådene, til ett medlem. Nærmere regler for valg av dette medlemmet fastsettes av Kirkemøtet. Formålet med bestemmelsen er å kunne velge leder av råd som rapporterer direkte til Kirkemøtet til medlem av Kirkemøtet, selv om vedkommende ikke har sete i et bispedømmeråd.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om endringer i kirkeloven.

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i kirkeloven i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om endringer i kirkeloven

I

I lov 7. juni 1996 nr. 31 om Den norske kirke gjøres følgende endringer:

§ 4 overskriften skal lyde:

§ 4 *Stemmerett og valg.*

§ 4 første ledd skal lyde:

Hvert medlem av Den norske kirke som bor i soknet og som senest i det år det stemmes vil ha fylt 18 år, har kirkelig stemmerett.

§ 4 nytt fjerde ledd skal lyde:

Kirkelige valg holdes samtidig med, og i lokaler i umiddelbar nærhet av, valg til Stortinget eller fylkesting og kommunestyre.

Nåværende § 4 fjerde ledd blir nytt femte ledd.

§ 23 første ledd bokstav d skal lyde:

d) *sju andre leke valgt ved flertalls- eller forholdstallsvalg, hvorav minst fire velges direkte av bispedømmets stemmeberettigede medlemmer,*

§ 23 andre ledd første punktum skal lyde:

Presten og *de leke* medlemmene velges sammen med et tilsvarende antall varamedlemmer for fire år.

§ 24 første ledd første punktum skal lyde:

Kirkemøtet består av medlemmene av bispedømmerådene og *ett medlem valgt etter nærmere regler fastsatt av Kirkemøtet.*

§ 24 åttende ledd oppheves.

II

Loven gjelder fra den tid Kongen bestemmer.
